

بررسی ابتناء سیاست‌گذاری فرهنگی بر زیرساخت‌های فکری در مطالعه موردی مسأله اخلاقی توبه از دیدگاه ملاصدرا

مهدیه السادات مستقیمی *

مریم اسعدی **

چکیده

سیاست‌گذاری فرهنگی در ترویج مسائل اخلاقی در امتداد اندیشه‌های بنیادین فلسفی امری لازم و ضروری است. این مقاله ضمن ارائه تبیینی از این مدعی، در مطالعه موردی مسئله توبه نشان می‌دهد که چگونه مباحث انتزاعی و نظری فلسفه صدرایی از طریق حکمت مدنی می‌تواند کاربردی شده و به پیشنهادهایی در زمینه خط‌مشی‌گذاری در فرهنگ توبه بر اساس دیدگاه‌های علم‌النفسی و معرفت‌شناسی صدرایی با روش توصیفی-تحلیلی-استنباطی دست یابد. توبه از دیدگاه صدرا دارای سه مؤلفه معرفت، ندامت و اراده است. پس از تبیین فلسفی این موارد ثابت شده معرفت به ضرر گناه و نفع توبه که از آن تعبیر به انگاره می‌شود به عنوان اصلی‌ترین مؤلفه توبه تلقی می‌شود. تحلیل‌های فلسفی صدرایی می‌تواند نشان دهد که مراتب ندامت و اراده در توبه تابعی از مراتب معرفت است و معرفت شهودی مبتنی بر فطرت می‌تواند در سطح کمی و کیفی بیشترین تأثیر را در انگیزش افراد به سوی توبه داشته باشد و از این جهت در راستای شکوفایی معرفت شهودی برنامه‌ریزی‌های فرهنگی باید مبتنی بر تکوین و تکامل معرفت فطری و شهودی باشد. با توجه به اهمیت انگاره‌هایی که افراد در جوامع نسبت به ضررهای گناهان و منفعت توبه دارند باید علاوه بر راه‌های ایجاد "معرفت یقینی" و علاوه بر در نظر گرفتن مسئله "احتمال معرفت‌شناختی" باید به انگاره‌های مربوط به صور خیال توجه ویژه‌ای نمود و همچنین باید برای گسترش و تعمیق معرفت شهودی فطری تلاش کرد. از فوائد ابتناء سیاست‌گذاری فرهنگی بر تحلیل‌های فلسفی فرهنگ توبه می‌توان به مصونیت سیاست‌گذاری‌های فرهنگی از تصمیمات مقطعی و استحکام و ثبات و صحت بیشتر آن‌ها اشاره نمود.

واژگان کلیدی

توبه، اخلاق انگاره، معرفت، ملاصدرا، سیاست فرهنگی، زیرساخت‌های فلسفی.

* دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی و عضو هیئت علمی دانشگاه قم، ms.mostagimi@gmail.com

** کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه قم، Aban68.ma@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۱۹